

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 17 (30)

Суми – 2019

**SECTION 9
INTERNATIONAL LAW**

**СЕКЦІЯ 9
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i17.p:107>

ОРГАНІЗОВАНІ ЗЛОЧИННІ ГРУПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Жданова Віта Петрівна,
*молодший науковий співробітник відділу
удосконалення протидії митним правопорушенням
Науково-дослідного центру митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету Державної фіскальної служби України*

На сьогодні для Державної фіскальної служби України одним із пріоритетних напрямів міжнародного митного співробітництва є співпраця з митними органами інших країн щодо виконання умов діючих угод про вільну торгівлю. В контексті цього особливого значення набуває обмін інформацією щодо країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, що виступає одним із важливих факторів для активізації торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначає ряд зобов'язань, які має виконати Україна для гармонізації національного законодавства до вимог відповідного законодавства Європейського Союзу.

Зауважимо, що нині існує понад 400 угод про вільну торгівлю та преференційні торгові операції, якими зменшуються митні тарифи на певні товари за умови, що вони відповідають вказаним критеріям походження. Попри те, багато учасників зовнішньоекономічної діяльності ігнорують той факт, що вони можуть претендувати на тарифні преференції або необізнані в питаннях у з'ясуванні того, чи товари, які вони купують або продають, мають право на пільгове поводження. Як наслідок, багато учасників міжнародної торгівлі сплачують мито за товари, що походять із країн, які є учасниками Угод про вільну торгівлю, втрачаючи фінансову перевагу порівняно з їх конкурентами. При цьому багато експортерів також втрачають бізнес-можливості, а мікро-, малі та середні підприємства відчувають особливо негативний вплив.

Дана стаття спрямована на дослідження головних аспектів правового та організаційного забезпечення обміну інформацією з питань країни походження товарів під час здійснення митної справи в Україні. Також автором планується дослідити аспекти міжнародного співробітництва Державної фіскальної служби України з іншими митними органами в питаннях щодо визначення країни походження товарів, які переміщуються через митний кордон України. Визначити можливості в подальшому застосування преференційних умов, передбачених Угодами про вільну торгівлю, укладеними за участю України, в попередженні, виявленні та/або припиненні пов'язаними з відомостями про походження товару, порушень митних правил.

Ключові слова: інформація, обмін інформацією, товар, країна походження товару, міжнародна торгівля.

Zhdanova V.P. Praktikal aspects of customs affairs: exchange of information on country of origin of goods. Today, for the State Fiscal Service of Ukraine, one of the priority areas of international customs cooperation is cooperation with the customs authorities of other countries on the fulfillment of

the terms of current free trade agreements. In this context, exchange of information on the country of origin of goods moving across the customs border of Ukraine is of particular importance, which is one of the important factors for intensifying trade between Ukraine and the European Union. The Association Agreement between Ukraine and the European Union defines a number of obligations that Ukraine must fulfill in order to harmonize national legislation with the requirements of the relevant legislation of the European Union.

Please note that there are now over 400 agreements about free trade and preferential trade agreements that reduce customs tariffs on certain goods, provided they meet the specified origin criteria. However, many participants in foreign economic activity ignore the fact that they may claim tariff preferences or are uninformed in determining whether the goods they buy or sell are entitled to preferential treatment. As a result, many international trade participants pay a fee for goods originating in countries that are parties to the Free Trade Agreements, losing financial advantage over their competitors. However, many exporters also lose business opportunities, and micro, small and medium-sized enterprises are particularly affected. This article is aimed at exploring the main aspects of legal and organizational support for the exchange of information on issues of the country of origin of goods in the course of customs in Ukraine.

The author also intends to explore aspects of international cooperation of the State Fiscal Service of Ukraine with other customs authorities in determining the country of origin of goods moving across the customs border of Ukraine. Determine the possibility of further application of the preferential conditions provided for in the Free Trade Agreements concluded with the participation of Ukraine in the prevention, detection and / or termination of customs-related violations of the origin of goods.

Key words. information, exchange of information, product, country of origin of the product, international trade.

Постановка проблеми. На сьогодні вільний рух товарів через митний кордон України (далі МК) [1] є одним із важливих факторів для активізації торгівлі між Україною та Європейським Союзом (далі ЄС). Угода про асоціацію між Україною та ЄС визначає ряд зобов'язань, які має виконати Україна для гармонізації національного законодавства до вимог відповідного законодавства ЄС. При цьому одним із ключових напрямів двосторонньої взаємодії є обмін інформацією щодо країни походження товарів, що перебувають у зовнішньоторгівельному обігу.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження міжнародного співробітництва України з іншими митними органами в питаннях щодо визначення країни походження товарів, які переміщуються через митний кордон України здійснювалось як вітчизняними так і зарубіжними науковцями.

Цілі і завдання. Саме тому метою даної статті буде дослідження правових та організаційних аспектів забезпечення обміну інформацією між ДФС та митними органами інших держав в питаннях встановлення країни походження товарів.

Виклад основного матеріалу. Варто зауважити, що серед основних завдань ДФС, в тому числі, є: створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності; реалізація державної політики у сфері державної митної справи; забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання

невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи, забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України, здійснення в межах повноважень контролю за діяльністю підприємств, котрі надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через МК чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами, верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження, автоматизація митних процедур, здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності тощо [1].

Документом, що однозначно свідчить про країну походження товарів є сертифікат про походження товару, який видається компетентними органами або організаціями країни експорту. Його оформлення пов'язано передусім з наявністю преференційного режиму в країні імпорту. Задля встановлення достовірності сертифікатів про походження товару, перевірки

виконання критеріїв походження товарів відповідно до законодавства, може застосовуватись процедура верифікації (перевірка на достовірність) таких сертифікатів. Зауважимо, що в більшості розвинутих країн створені електронні системи верифікації, що значно прискорюють процес обміну інформацією.

Для зручності учасників міжнародної торгівлі Всесвітня митна організація та Міжнародний торговий центр розробили онлайн-інструмент «Координатор правил визначення походження», який є шлюзом до таких угод. Цей інструмент дозволяє користувачам визначати, чи поширюється пільгова схема на певний товар, і знайти правила походження, які необхідно дотримуватися щодо певної схеми.

Організація обміну інформацією між ДФС та митними органами інших держав здійснюється на основі міжурядових та міжвідомчих угод [2]. Міжвідомчі угоди (далі Угоди) за своїми напрямками поділяються на такі: Угоди про реалізацію міжурядових двосторонніх угод про співробітництво в митних справах (протоколи про прямі зв'язки); Угоди про організацію обміну інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через МК (протоколи про обмін даними про товари); Угоди про порядок взаємодії з питань обміну даними митної статистики про торгові операції (протоколи про обмін статистикою); Угоди щодо організації обміну попередньою інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через МК (протоколи про попередню інформацію) (рис. 1).

Основне призначення протоколів про прямі зв'язки – застосування положень Угод для ефективного контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів між державами та налагодження механізму оперативного обміну інформацією з цих питань. Співробітництво в рамках таких протоколів здійснюється з певною періодичністю у формі обміну запитами та проведення робочих зустрічей між представниками прикордонних митних органів і тих, у зоні діяльності яких проходить лінія державного контролю. Зазначені протоколи спрямовані на підвищення ефективності митного контролю товарів, які переміщуються через кордон держав з метою захисту їх економічних інтересів. Формою співробітництва є постійний обмін інформацією на рівні центральних митних органів про товари і транспортні засоби, які переміщуються через спільний кордон. Протоколи, зокрема стосовно країни походження товарів, сприяють підвищенню достовірності митної статистики зовнішньої торгівлі держав; підвищенню ефективності у виявленні та відверненні можливих порушень

тарифного і податкового законодавства. Формою співробітництва в рамках таких протоколів є обмін інформацією через уповноважених осіб. Ця інформація містить дані митної статистики взаємної зовнішньої торгівлі на рівні 6 знаків Гармонізованої системи опису та кодування товарів у розрізі країни (відправлення, призначення та походження), а також дані про кількість і вартість [3]. Статистичними даними обмінюються один раз на півріччя і за підсумками року.

Разом з цим, в програмному забезпеченні ДФС (АСМО «Інспектор») функціонує модуль «Сертифікати EUR.1», в якому накопичуються та обробляються відомості про всі видані в Україні сертифікати походження відповідно до Угоди про вільну торгівлю (далі УВТ) з ЄС. Відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (далі Кіотська конвенція) у разі застосування автоматизованого митного оформлення формат декларації на товари, яка подається електронним способом, базується на міжнародних стандартах електронного обміну даними, як це передбачено Рекомендаціями Ради митного співробітництва з інформаційних технологій. Правило 7.4. Кіотської конвенції [4] передбачає, що нові чи змінені норми національного законодавства повинні передбачати: електронні способи обміну інформацією як альтернативу вимозі представлення письмових документів; поєднання електронних та документарних методів посвідчення дійсності та ідентичності; право митної служби залишати в себе інформацію для використання у митних цілях та, у разі потреби, обмінюватися такою інформацією з іншими митними службами та з усіма іншими користувачами, якщо це допускається законом, за допомогою електронних способів обміну інформацією. Це стосується також відомостей з питань країни походження товару, які використовуються у службовій діяльності митницями ДФС.

Варто наголосити на тому, що Україна та країни ЄС в питаннях обміну інформацією щодо підтвердження країни походження товарів керуються нормами Розділу VI «Домовленості про адміністративне співробітництво» до Угоди. Зокрема, митні органи держав-членів ЄС і України повинні надавати один одному через Європейську комісію зразки відбитків штампів, використовуваних у їхніх митних службах для видачі сертифікатів з перевезення товару EUR.1 і адреси митних органів, які відповідають за перевірку цих сертифікатів і декларацій інвойс [6]. З метою забезпечення правильного застосування цього Протоколу ЄС і Україна повинні допомагати один одному через компетентні митні адміністрації

у перевірці достовірності сертифікатів з перевезення (походження) товару EUR.1 щодо правильності інформації, що міститься в цих документах. При цьому, подальші перевірки підтвердженень походження мають здійснюватись у довільному порядку або тоді, коли митні органи країни імпорту мають обґрунтовані сумніви в достовірності таких документів, статусі походження відповідних товарів або виконанні інших вимог цього Протоколу.

Прикладом ефективної міжнародної співпраці митних адміністрацій є взаємодія між митними органами України та Угорщини в сфері боротьби з митними правопорушеннями та визначення форматів обміну інформацією, зокрема обміном попередньою інформацією про зовнішньоекономічні вантажі. На виконання Угоди про взаємну допомогу в митних питаннях [8] митні органи цих країн надають одна одній після одержання відповідного запиту інформацію, яка вказує на те, що: чи були товари, ввезені на митну територію держави однієї Договірної Сторони, законно вивезені з митної території держави іншої Договірної Сторони; чи були товари, вивезені з митної території держави однієї Договірної Сторони, законно ввезені на митну територію держави іншої Договірної Сторони; чи були товари, яким надано режим сприяння щодо вивезення з митної території держави однієї Договірної Сторони, належним чином ввезені на митну територію держави іншої Договірної Сторони. При цьому розуміється, що інформація також передбачає повідомлення про будь-які засоби митного контролю, що застосовувалися до товарів. Митні органи однієї Договірної Сторони з власної ініціативи чи на запит надають митним властям іншої Договірної Сторони завірені копії документів, що містять усю наявну інформацію про дії, виявлені або заплановані, які становлять або вважаються такими, що становлять порушення митного законодавства, що діє на території держави цієї Договірної Сторони. Оригінали документів запитуються лише у випадках, коли доказова сила завірених копій є недостатньою. Надані документи підлягають поверненню в найкоротший термін. Крім цього, митні органи однієї Договірної Сторони з власної ініціативи чи на запит надають митним органам іншої Договірної Сторони будь-яку інформацію, що може бути використана ними для виявлення правопорушень, зокрема стосовно товарів, про які відомо, що вони є об'єктами незаконного обігу.

Вищенаведені заходи охоплюють також інформацію про відомості з питань визначення країни походження товару. Як результат, показник вартості предметів правопорушень, які виявлені у

співпраці з угорськими колегами, є одним з найкращих у митній системі. Особливий інтерес митних органів України викликає налагодження оперативного контакту з представниками митних органів Угорщини щодо обміну інформацією про значні затримання предметів контрабанди, а також щодо підакцизних товарів, зокрема тютюнових виробів. Угорській стороні запропоновано налагодити в подальшому оперативний обмін вищезазначеною інформацією на регіональному рівні та на рівні митних адміністрацій [8].

Щодо співпраці України з Словачкою Республікою в питаннях обміну інформацією, то з метою прискорення виконання митних процедур відносно товарів і транспортних засобів, що переміщуються через державний кордон, як за місцем ввезення так і в митних органах призначення був підписаний Протокол між митними органами обох країн про організацію обміну попередньою інформацією про товари та транспортні засоби, що переміщуються через державний кордон Договірних Сторін [7]. Відповідно до положень даного Протоколу, Договірні сторони організують та здійснюють обмін інформацією, що була одержана під час здійснення МК та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через державний кордон з території держави однієї Договірної Сторони на територію держави іншої Договірної Сторони, незалежно від митного режиму в якому вони переміщуються, у формі електронних документів про товари і транспортні засоби, перед їх переміщенням через державний кордон (далі - попередня інформація). Такі документи, як правило, також містять в собі інформацію про країну походження товару. Попередня інформація застосовується з метою підвищення безпеки та полегшення торгівлі. Сторони здійснюють обмін інформацією в межах їх компетенції та відповідно до національного законодавства їх держав, а також здійснюють: розробку й узгодження технічних умов інформаційної взаємодії та технології обробки та передачі даних, вимог щодо захисту інформації; визначення складу відомостей під час обміну попередньою інформацією, а також розробку й узгодження необхідних класифікаторів; узгодження способів прив'язки попередньої інформації до конкретної партії товарів та (або) до конкретних транспортних засобів; врегулювання питань, пов'язаних із застосуванням положень цього Протоколу. Додатком 1 Протоколу визначається перелік даних щодо товарів і транспортних засобів, що переміщуються через державний кордон, структура та формат даних, що підлягають обміну.

Висновки і пропозиції. На підставі викладеного вище, можна стверджувати, що обмін інформацією між митницями ДФС та митними органами іноземних держав щодо країни походження товарів дозволяє належним чином застосовувати преференційні умови, передбачені УВГ,

укладеними за участю України, попереджати, виявляти та/або припиняти пов'язані з відомостями про походження товару порушення митних правил. Крім цього, такий обмін сприяє діяльності митниць ДФС за напрямом досягнення безпеки ланцюгів постачання товарів.

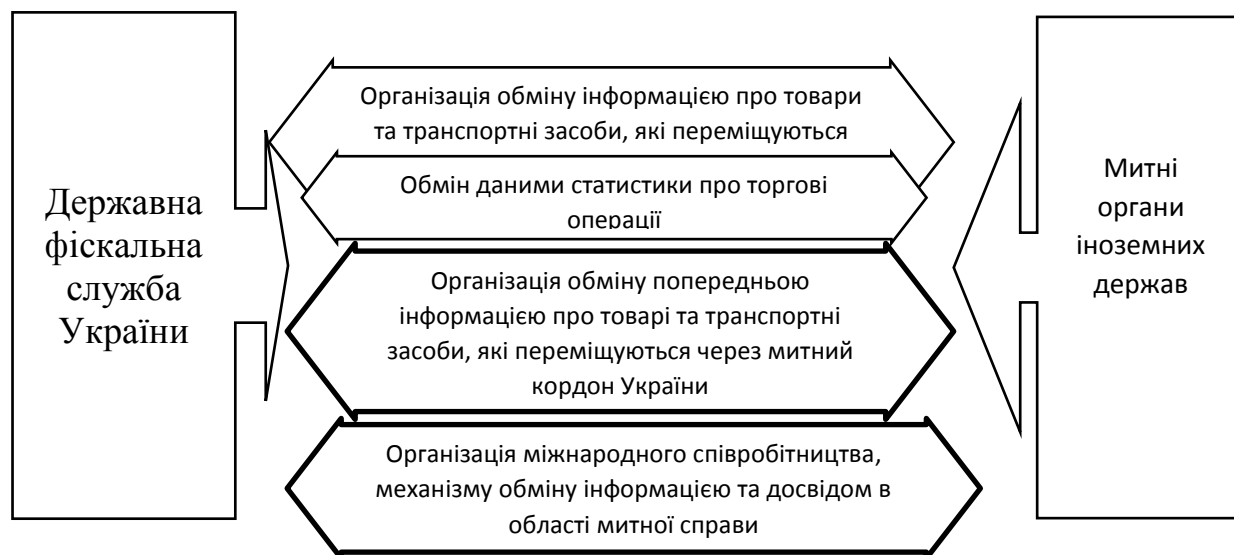

Рис. 1 – Організація обміну інформацією між ДФС України та митними органами іноземних держав [2]

Література:

1. Митний кодекс України : зі змінами від 8.11.2018 / Верховна Рада України – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2012. – 552 с. – (Бібліотека офіційних видань), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
2. Пашко П. В. Функції митної політики [Текст] / П. В. Пашко // Вісник АМСУ. Економіка. – 2009. – № 1. – С. 16–22.
3. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів / Рада Митного Співробітництва; Конвенція, Міжнародний документ від 14.06.1983 р.
4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) / Рада Митного Співробітництва; Конвенція, Положення, Правила [...] від 18.05.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
5. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 р. № 1765 Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2019-%D0%BF>.
6. Протокол 1 до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої [...] / Україна, Європейський Союз, Євратом [...]; Угода, Міжнародний документ від 27.06.2014, URL: https://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/984_a11.
7. Протокол між Державною митною службою України та Митним Директоратом Словацької Республіки про організацію обміну попередньою інформацією про товари та транспортні засоби, що переміщуються через державний кордон України і Словацької Республіки від 18.09.2009 № 703_082. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703_082.
8. Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про взаємну допомогу в митних питаннях митні органи від 31.03.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_014.